

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

II. Varia afferuntur loca in quibus literam visus est pessumdedisse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

& rationabiles hominum Leges, verbi gratia, vel Romanorum, vel Atheniensium, vel Lacedaemonio- A
 ram. Si vero secundum hanc intelligentiam, quam docet Ecclesia, accipitur Dei Lex, tunc plane omnes
 humanas supereminet Leges, & vere Dei Lex esse creditur. Homilia 6. in Isaiam aliqua asserit ha-
 beri in Evangeliiis, quae juxta literam falsa sint & mendacia; quale illud Servatoris esse di-
 cit: Si credideritis, non solum quae ego facio facietis, sed & majora horum facietis: at juxta spirita-
 lem sensum, majora Christi operibus opera Apostolos edidisse; Christum quippe homi-
 nes corporaliter, hos spiritualiter sanasse. Tomo 10. in Iohann. pag. 150. veritatem Evange-
 liorum servari, eorumque dissonantiam solvi non nisi per anagogen posse scribit; & in Ioh-
 2. 13, & seq. p. 173, 174. dubitat, reverane nummularios & propolas Templo exturbavit
 Christus, uti Evangelia narrant: quemadmodum columbas & turtures pro Christo obla-
 tos, aliud aliquid quam volueres, divinum scilicet quiddam, & humana contemplatione augustius B
 fuisse conjectat Homil. 14. in Luc. Quemdam praeterea eius locum in Gen. 3. 21, Catena
 afferunt, in quo postquam multis disseruit de scortis tunicis, ita demum concludit: λη-
 λθιον οτι ο δει θεοι γενηθη τω γεμουσα & γεραφης, ως αληθους. & η κερυμυθιον διαταξεν οτι το
 γεμουσα η ηπιω. Dicendum non adhaerendum esse literae Scripturae, quasi vera sit, sed occultum in litera
 thesaurum esse investigandum. Denique Socrates quantumlibet Origeniani nominis studio-
 sus, sic tamen scribit: οτις (ωετις) σοφος ου διδασκαλος, η κερυμυθιον οτι το αδυνατον τω ενου
 μουστος αδενει σοφος το γεμουσα αποδεσθηναι, & θεοι τω παρκα λεγον εις διαελας αθηραξου εν παρκα
 μιον αληθινω γεμουσα λεγον, οτι ο στωριωπι τελεσει ενεργησας η η αιρικυμυθιον δυναμειωσ
 τα περιουμιλίου το στωριω, ποτιω πυτω η η θεωβουλη γεμουσα. Quae sic interpretatur C
 Epiphanius Scholasticus: Qui cum sapiens esset magister, & consideraret quod impossibilitas Mo-
 saica legis ad literam esset infirma, rationem Pasche ad modum contemplationis evexit, unam Pascha
 solum modo verum fieri dicens, quod Salvator celebravit adversus contrarias potestates, dum crucem sus-
 cepit, & hoc trophaeo uteretur contra Diabolum. Sed quoniam huic argumento totum libri 4.
 & η αρχη caput 2. consecravit, summam capitis hujus, quod in Philocalia Graece scriptum
 habetur, huc referre operapretium esse duco. Primum igitur ad allegoricam Scripturae
 interpretationem adstruendam, Iudaorum imperitiam castigat, quibus quominus Chri-
 stum susciperent, impedimento fuere diversa Scripturae vaticinia, quae quamvis allegorice
 ad Christum pertinerent, eadem tamen juxta literam accipientes, in Iesu minime comple-
 ta putaverunt. Addit eundem Scripturae interpretandae modum Valentinianos, Mar-
 cionistas, aliosque Haereticos compulisse ut geminum admitterent Deum, justum alterum D
 mundi Opificem, bonum alterum Christi Patrem; necnon & ex Orthodoxis quosdam, ut
 male de Creatore sentirent. Fatendum insuper ait multa quidem mystica, & figuris invo-
 luta in Scripturis contineri; quae tamen illa, & cujusmodi sint ignorari; tum nonnulla re-
 ceuset, quae mysteriis scaterere ita contendit, ut literae sensum neutiquam repudiare vi-
 deantur. Non Prophetarum autem libris, sed Novi etiam Instrumenti Voluminibus oc-
 cultos & reconditos sensus inesse dicit. Cum homine postmodum, qui corpore, anima, &
 spiritu constat, Scripturam confert, corpore itidem, hoc est communi & historico sensu
 constantem; anima quoque, sublimiori nempe sensu; ac demum spiritu, profundissimo
 scilicet sensu & reconditissimo. Tum subjungit historicum aliquando sensum non reperiri,
 sed animam solum, & spiritum, id quod variis Apostoli locis approbat; ac ne haec quidem E
 omnibus obvia esse, sed iis duntaxat, qui in Scripturae meditatione subacti diuturno studio
 fuerint. Ait deinde mysteria hominibus tradere volentem Spiritum sanctum, ea historici
 sensus integumentis implicuisse, qui reconditoris doctrinae penus tantum & promtua-
 rium est: quem ne quis interioris & occultae doctrinae praecipit vacare putaret, ista de causa
 procurasse divinam sapientiam offendicula quaedam, vel interapedines intelligentiae fieri historialis & im-
 possibilis quaedam & inconvenientiam per medium inserendo, ut interruptio ista narrationis velut obvi-
 bus quibusdam legenti resisteret objectis, quibus intelligentiae huius vulgaris iter ac transitum negaret, &
 ita ad alium tramitem, celsiorem nempe & eminentiorem diverteremus; multa igitur
 huiusmodi haberi in Scriptura, vel minus gesta, vel quae omnino geri non possent; interdum etiam
 quae possent quidem geri, nec tamen gesta sunt; praecipue vero in Lege, quae multa habet, in quibus
 nulla prorsus ratio utilitatis ostenditur; interdum vero & impossibilia decernuntur; sed & in toto F
 Veteri ac Novo etiam Testamento. Hinc varias Scripturae tangit historias, in quibus hi-
 storici sensus veritatem frustra requiri affirmat; frustra, exempli causa, existimari tres
 priores ab orbe condito dies fuisse sine Sole, Luna, & Stellis; priorem etiam sine caelo,
 quod supra jam excussimus; inepte quoque & insulse credi Deum in Paradiso plantasse
 arbores, & eam quae vita dicitur, & quae scientiam boni & mali continere; Deum post
 meridiem ambulasse in horto, & Cainum a facie Dei exivisse, quae a nobis fere tractata
 sunt: multa ejusmodi posse colligi e Scripturis, quae scripta sunt quidem tanquam facta; non ta-
 men secundum historiam competenter & rationabiliter fieri potuisse credenda sunt: hujus generis ef-
 fe, quod narrat Evangelium, in excelsum montem a Diabolo Iesum esse subvectum, ut

Socr. lib. 5
ap. 21.

A uniuersa mundi regna inde ei monstraret : & quod præcipit Moyſes exterminari omne maſculinum , quod octavo die non fuerit circumciſum : & Tragelaphum inter munda animalia , Gryphum inter immunda haberi ; cum hic ab homine non poſſit capi , ille ne eſſe quidem : licet Gryphes & Tragelaphos & eſſe & capi proditum ſit à Veteribus : ſabbato item loco ſuo non moveri , nec onus levare ; & quod habent Evangelia : *Neminem in via ſalutaueritis* ; duas neutiquam habendas tunicas nec calceamenta ; dexteram percutienti maxillam , ſiniſtram eſſe præbandam , cum omnis , inquit , qui perc. tit dextra manu ſiniſtram percutiat maxillam ; oculum , qui ſit offentioni & ſcândalo , eruendum ; non adducendum amputatum præputium : quæ omnia à ſe allata eſſe ſcribit , ut intelligamus res non ſolum rationi contrarias , ſed etiam quæ fieri minime poſſint , in litera contineri . Subnectit poſtea

B non omnem idcirco ſeſe hiſtoria ſenſum aſpernari , cum multo plura ſint , quæ ſecundum hiſtoriam conſtant , quam ea quæ nudum ſenſum continent ſpiritualem ; cuiuſmodi nonnulla commemorat , puta Decalogi præcepta . Deinde vero multam adhibendam ait cautionem & diligentiam , quo myſticus ſenſus à ſenſu literæ diſcernatur ; tum notam hanc ac regulam ad id utilem proponit ; quotieſcunq; de Hieruſalem , vel Iudæa , vel Iſraele , vel Iacob vaticinantur aliqui Prophætæ , hoc ex ipſius Pauli inſtituto ad cœleſtem Hieruſalem , vel Iudæam , vel Iſraëlem , vel Iacob anagogice eſſe referendum ; & pari etiam modo quæcunq; de Ægypto , Babylone , Tyro , & Sidone prædictum eſt : cum in cœlo loci ſint terrenis iſtis cognomines , ac locorum iſtorum incolæ , anima uidelicet . Denique multis interpoſitis ſic concludit : *Sunt quedam quorum ſignificationem proprie nullus omnino poteſt humana lingua ſermonibus explicare , ſed ſimpliciore magis intellectu , quam ullis uerborum proprietatibus declarantur . Ad quam regulam etiam diuinarum literarum intelligentia retinenda eſt , quo ſcilicet ea quæ dicuntur , non pro utilitate ſermonis , ſed pro diuinitate ſancti Spiritus , qui eas conſcribi inſpirauit , conſeantur .*

C III. Primus hunc interpretandæ Scripturæ morem Origenes non inuexit . Scribit Euſebius libr. 2. Hiſtor. Ecclēſ. cap. 17 , multa Philonem de Therapeutis (qui Aſcætæ erant Chriſtiani Ægyptum incolentes) commemorare ; ſed illud præcipue , totos in meditatione Philoſophiæ dies traducere ſoluitum fuiſſe ipſis , & in præceptis ſapientiæ ſibi traditis allegorice explicandis ; quippe qui uerba exiſtimarent ſigna eſſe rerum abditarum , quæ allegoriarum ope ſint eruendæ : atque hanc porro conſuetudinem Therapeutas illos à maioribus accepſiſſe , *οὗ δ' ἀπόστολος πύκτων ἀρχαῖα*) *ἡρώδης ποταμὸν ἔχειν ἐν τοῖς ἀλλοθροῦσι* *ἰδαὶ ἀπὸ λίθου* . *Qui ſecta ipſorum auctores multa monumenta doctrina in allegorijs poſita reliquerunt .*

D Hoc ipſum clarius Philonem his uerbis repetere ait aliquibus interjectis Euſebius : *αὶ δὲ ἀλλοθροῖς ἔφ' ἰσοῦν γραμμάτων ζῶον*) *αὐτοῖς δὲ ἡσπονοῦν ἐν ἀλλοθροῦσι . ἀπασα γὰρ ἡ νομοθεσία θεοῦ τῆς ἀδραστῆς τοῦ θεοῦ ἰουδαίου ζῶον . καὶ σῶμα πρὸς ἕνα τῶν ἰουδαίων λέξις , ἡ δὲ ἐν ἀπὸ καὶ μὲν ἔστιν ἀόρατον νόον* . Interpretantur autem ſacras Scripturas figurate per allegorias . Vniuerſa quippe Lex uirtus illis animali ſimilis eſſe uidetur : & corpus quidem ipſa eſſe uerba , animam autem eſſe delireſcentem & occultum ſenſum , qui aſſeclari non poteſt . Quam ſimilitudinem Origenes quoque uſurpauit , ut ſuperius dictum eſt . Itaque ſi ſtare uelimus id quod ſcribit de Philone Photius Cod. 105. *ὅτι δὲ ὄμιλος , καὶ πᾶς ὁ ἀλλοθροῦς ἡ γροῦς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ ἔχει αἰχμητικὴν* . Ex eo opinor , omnis allegorica Scripturæ interpretanda ratio in Ecclēſiam irruendi habuit initium ; & quod

E ait Bellarminus , Teſtamenti Veteris Scripturas Philonem primum expoſuiſſe , ita accipiendum eſt , primum eorum eſſe Philonem , quorum expoſitiones in Teſtamentum Vetus ad hanc ætatem peruenierunt . Cum veteres ergo Therapeutæ maiorum ſuorum inſtituta perfequentes Scripturam allegoricis explanationibus illuſtrarent , hanc ab illis conſuetudinem accepſiſſe Philonem ipſum veriſimile eſt , cuius luculentæ in Scripturam allegoriae ſuperſunt . Ariſtobulus quoque Iudaus Philone uetuloſior Commentariis ſuis in Pentateuchum Moſis , allegorias inſeruerat . At Porphyrius apud eundem Euſebium libr. 6. Hiſtor. cap. 19 , refert Origenem ex aſſidua librorum Charemonis ſcoici , & Cornuti tractatione , hauſtum hunc allegoriarum modum ad Scripturas ſacras tranſtulſiſſe . Cur non & eo impuſum dicam Metrodori Lampſaceni exemplo , quem narrat Tatianus totum Homerum

F in allegorias traxiſſe , & Heraclidis Pontici Homericarum allegoriarum ſcriptoris ? Equidem præter ſuperiora Paulum præcipue Origeni auctorem fuiſſe cenſeo , cur allegoricas expoſitiones ſeclaretur : is namque in Epistoſta ad Galatas per allegoriam dicta ſciſcit , quæ in Scriptura de Iſaaco & Iſmaële , hoc ex ancilla nato , illo è libera , commemorantur . Inde Origenes libr. 4. contr. Celf. *ὕμνος τῆς θεοπαυίδας ἀγαθῆς ἐστὶν ἱερολογίας καὶ ἡμῶς διδάσκουσα* , *ἀλλ' ἀναδὲν δασ σφῶν περιλήφασθαι* . *ὡς εἰς τὴν ἱερασίαν διηγήσασθαι ἀπεσῶν ἐστὶν ἱερολογίας* . *λέγει μοι οἱ ἡ νόον ἀσχετοῦσποντες , ἡ νόον σὺν ἀκούειν* ; quæ uerba habentur Gal. 4. 21 . Itaque arceſſitis è Paulo teſtimonijs allegorias ſuas tueri conſueuerat Origenes ; uelut illo Pauli è 1. Cor. 10. 4. *Bibebant autem de ſpiritali conſequentē eos petra ; petra autem erat Chriſtus* : & iſto è 2. Cor. 3. 6. *Qui & idoneos nos fecit miniſtros Novi Teſtamenti , non literæ , ſed ſpiritus : Litera enim occidit , Spiritus autem uiuificat* : & reliquo capite , ac ſequenti , ex quo illud

